ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію Шевченка Олександра Миколайовича «Адміністративно-правове забезпечення особистої безпеки поліцейського в умовах правового режиму воєнного стану», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. У науці адміністративного права поліцейський традиційно розглядався як суб'єкт, що забезпечує права, свободи і безпеку інших осіб. Саме з цієї позиції досліджувалися підстави і межі застосування поліцейських заходів, правомірність примусу, відповідальність за його перевищення. Значно менше уваги приділялося іншому боку тих самих правовідносин, а саме питанню про те, як держава забезпечує безпеку людини, якій вона доручила застосовувати силу від свого імені. Дисертація О. М. Шевченка звертається саме до цього питання і пропонує розглядати особисту безпеку поліцейського як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання, що на сьогодні є науково новим і методологічно виправданим підходом.

Потреба в такому дослідженні стала особливо гострою в умовах правового режиму воєнного стану. Коло завдань Національної поліції України істотно розширилося, а характер загроз змінився: до ризиків, пов'язаних із протиправною поведінкою правопорушників, додалися загрози, зумовлені бойовими діями, застосуванням безпілотних авіаційних систем і мінно-вибуховою небезпекою. Водночас нормативне регулювання цієї сфери, як обґрунтовано показує автор, залишається фрагментарним, а положення про застосування сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, службову підготовку та психологічне забезпечення поліцейських не утворюють цілісної системи гарантій.

У юридичній науці окремі аспекти проблеми досліджувалися в межах тактико-спеціальної підготовки, юридичної психології, криміналістики, теорії поліцейського примусу. Проте комплексного адміністративно-правового дослідження, яке поєднувало б питання публічного адміністрування, управління професійними ризиками, статусу суб'єктів забезпечення безпеки та адміністративно-правових гарантій, досі не було. Отже, дисертація заповнює реальну прогалину в науці адміністративного права.

Робота виконана відповідно до Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки та Тематики наукових досліджень і науково-технічних розробок МВС України на 2020–2024 роки.

Науковий рівень дисертації та новизна одержаних результатів. Дисертація має чітко визначені об'єкт, предмет, мету і завдання. Дослідження побудовано за класичною для адміністративно-правових робіт

логікою: від понятійного апарату і правової природи явища до механізму його забезпечення та напрямів удосконалення. Слід відзначити, що автор не обмежується констатацією недоліків законодавства, а щоразу доводить аналіз до конкретних нормативних пропозицій із зазначенням статті, пункту та змісту відповідних змін.

На особливу увагу заслуговує авторське визначення особистої безпеки поліцейського як нормативно визнаного і гарантованого державою динамічного стану захищеності життя, здоров'я, психофізіологічної цілісності, професійної працездатності та законних інтересів поліцейського, за якого професійний ризик знижено до прийнятного рівня, а працівник зберігає здатність правомірно та ефективно виконувати повноваження (с. 30–43). Цінність цього визначення полягає в тому, що воно пов'язує захищеність поліцейського з його здатністю виконувати службові завдання, тобто з публічним інтересом, а не лише з інтересом самого працівника. Виокремлені автором ознаки цього явища (людиноцентричність, публічно-службова зумовленість, комплексність, динамічність, розподіленість відповідальності та безперервність забезпечення) логічно випливають із визначення.

Теоретично значущою є класифікація адміністративних правовідносин у сфері забезпечення особистої безпеки поліцейського за функціональним критерієм на превентивно-безпекові, організаційно-забезпечувальні, оперативно-захисні, контрольно-наглядові та гарантійно-відновлювальні (с. 43–60). Запропоновані також три етапи становлення міжнародних стандартів (правозахисний, функціонально-безпековий і професійно-безпековий) переконливо показують, як поліцейський поступово перетворюється з об'єкта вимог на самостійного носія права на професійну безпеку (с. 60–84).

Новим для науки адміністративного права є обґрунтування дуалістичності правового становища поліцейського в системі суб'єктів забезпечення його безпеки, за якої він одночасно є адресатом забезпечувальної діяльності і спеціальним індивідуальним суб'єктом такої діяльності (с. 88–109), а також триланкова модель суб'єктів забезпечення, побудована за критерієм наближеності їх компетенції до безпосереднього забезпечення безпеки конкретного поліцейського (с. 109–134).

Позитивно оцінюю розроблене автором поняття «професійний ризик у поліцейській діяльності» як поєднання ймовірності небезпечної події та тяжкості її можливих наслідків (с. 173–192). Застосування інструментарію управління ризиками, апробованого у сферах цивільного захисту, захисту критичної інфраструктури та безпеки руху на залізничному транспорті, демонструє вміння автора використовувати міжгалузеві підходи для розв'язання адміністративно-правових завдань.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Методологічна основа дослідження обрана коректно і відповідає його предмету. Логіко-семантичний метод дав змогу сформувати понятійний апарат, системно-структурний і метод класифікації покладено в основу триланкової моделі суб'єктів і класифікації джерел професійних загроз, порівняльно-правовий метод використано для аналізу зарубіжного досвіду, а

метод правового моделювання – для формулювання законодавчих пропозицій. Робота засвідчує, що здобувач оволодів методологією наукового пізнання і здатен самостійно ставити та розв'язувати наукові завдання.

Повнота опублікування результатів дисертації. Результати дослідження викладено у 7 наукових працях, з яких 4 статті опубліковано в наукових фахових виданнях України, а 3 становлять тези доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, проведених у 2022–2024 роках. Опубліковані праці в сукупності висвітлюють усі розділи дисертації. Автореферат відповідає змісту дисертації та відображає її основні положення.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації у дисертації не виявлено. Запозичення з інших джерел супроводжуються належними посиланнями.

Зауваження та питання до дисертації. Поряд із загальною позитивною оцінкою роботи вважаю за доцільне висловити низку зауважень і поставити дисертантові питання для обговорення під час захисту.

1. До змісту авторського визначення особистої безпеки поліцейського включено захищеність не лише його життя і здоров'я, а й «законних інтересів» (с. 30–43). Таке розширення, на мою думку, розмиває межу між особистою безпекою поліцейського та суміжними інститутами, зокрема соціальним і правовим захистом поліцейських, передбаченим Законом України «Про Національну поліцію», і державним захистом працівників правоохоронних органів відповідно до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». Яким є, на думку автора, критерій розмежування цих інститутів і які саме законні інтереси поліцейського охоплюються поняттям його особистої безпеки?

2. Ключовим елементом авторського визначення є зниження професійного ризику «до прийнятного рівня». Водночас у роботі не повною мірою розкрито, хто і за якими критеріями визначає прийнятність ризику, чи є ця категорія юридичною, і як вона співвідноситься з вимогами законодавства про охорону праці, зокрема з обов'язком роботодавця створити безпечні умови праці відповідно до статті 13 Закону України «Про охорону праці». Прошу пояснити, чи передбачає запропонований автором Порядок оцінювання професійних ризиків нормативне визначення прийнятного рівня ризику для різних категорій службових завдань.

3. Триланкова модель суб'єктів забезпечення особистої безпеки поліцейського охоплює лише суб'єктів системи МВС України: саме міністерство, Національну поліцію та її територіальні органи і підрозділи. Поза моделлю залишилися суб'єкти, без яких забезпечення безпеки поліцейського в умовах воєнного стану неможливе, зокрема заклади охорони здоров'я, підрозділи Державної служби України з надзвичайних ситуацій, що здійснюють розмінування, органи військового командування в районах ведення бойових дій. Крім того, сам поліцейський, дуалістичність статусу якого автор переконливо обґрунтовує, не знайшов місця в жодній з трьох

ланок. Чи не варто доповнити модель четвертою ланкою або визначити, на якій підставі зазначені суб'єкти до неї не включено?

4. Значну частину розділу 3 присвячено тактичному забезпеченню особистої безпеки поліцейського, визначеному автором як система принципів, способів, прийомів та алгоритмів професійної діяльності (с. 154–173). Залишається не до кінця з'ясованою правова природа таких алгоритмів. Якщо вони мають рекомендаційний характер, то їх місце в адміністративно-правовому механізмі потребує обґрунтування. Якщо ж вони мають бути нормативно закріплені, то постає питання про правові наслідки відступу поліцейського від установленого алгоритму, зокрема в ситуації, коли такий відступ був зумовлений зміною обстановки. Як автор пропонує вирішувати це питання?

Висловлені зауваження не применшують наукового значення дисертації, а свідчать про дискусійність окремих аспектів обраної проблематики і можуть стати напрямами подальших наукових пошуків автора.

Висновок. Дисертація О. М. Шевченка є оригінальним і самостійним дослідженням, у якому вперше в науці адміністративного права особисту безпеку поліцейського розглянуто не як елемент тактичної підготовки чи службової дисципліни, а як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання з власною структурою, системою суб'єктів, формами, методами та гарантіями. Запропонований автором перехід від реактивної до превентивної ризик-орієнтованої моделі забезпечення особистої безпеки поліцейського має значення як для розвитку доктрини поліцейського права, так і для практики діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану та в повоєнний період.

Дисертація «Адміністративно-правове забезпечення особистої безпеки поліцейського в умовах правового режиму воєнного стану» за актуальністю, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, теоретичним і практичним значенням відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її автор, Шевченко Олександр Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Провідний науковий співробітник
Ужгородського університету Віхляєв М.Ю.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ * УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ * код 46210940

ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ

засвідчую
Начальник відділу організації документообігу
Ужгородського університету
Тетяна ЛОШАК

Донецький державний університет внутрішніх справ
№ 1102/011
"22" 10 2026 р.